

FRANCESC MELCION

Jorge Herralde

FUNDADOR I EDITOR D'ANAGRAMA

“Vaig arribar a oferir 300.000 dòlars per una novel·la de Tom Wolfe”

JORDI NOPCA
BARCELONA

No és cap secret que a Jorge Herralde (Barcelona, 1935) li agrada treballar entre muntanyes de papers i que, sovint, només ell és capaç de trobar el que busca entre els nombrosos catàlegs, dossiers, contractes i llibres que acumula. *Los papeles de Herralde* (Anagrama, 2021) rescata “un arsenal de documents fins ara no coneguts” de l'arxiu de l'editorial que permeten refer la història d'Anagrama, fundada el 1969 a Barcelona, a partir de la correspondència amb autors, agents, periodistes i altres editors. L'assagista i catedràtic Jordi Gracia, a més de la tria del material, s'ha ocupat de posar-lo en situació en textos reveladors que sumen 150 de les gairebé 500 pàgines del volum. Jorge Herralde rep l'ARA a casa seva, al barri de Sarrià de Barcelona.

Esmolet “Pots disfrutar molt dels genis i aprendre'n moltes coses. Pot passar, com era el cas de Carme Balcells, que gràcies als genis visquis molt bé”

Al llibre afirma que el seu lema editorial és “kamikaze, *ma non troppo*”. Per què?

Reflecteix una vocació meva, i d'Anagrama, que ha estat córrer molts riscos, però alhora adonar-me en quins moments calia fer-ho i quan no tenia sentit. Això ho podríem exemplificar amb el cas del llibre polític d'esquerra i d'extrema esquerra quan va arribar el desencant. Persistir en aquesta via hauria estat editar per a ningú. De cop no hi havia lectors, per al llibre polític.

Los papeles de Herralde mostra la rebotiga de l'editor, les amistats i les picabaralles. El que vostè ha definit com “l'arsenal secret”.

“L'ego dels autors és un material delicadíssim”

Potser no posaria tant d'èmfasi en l'adjectiu. Més que secret, es tracta d'un arsenal de documents fins ara no coneguts.

Una de les presències persistents en tota la correspondència és l'agent Carmen Balcells. Van tenir una relació complicada.

Molt complicada. Com a curiositat, recordo que al començament de l'editorial i gairebé també al principi de l'agència, vam fer tres o quatre dinars amb el Joaquim Jordà i ella. No vam parar de riure en cap moment. Al final de l'últim d'aquests dinars, Balcells es va aixecar de la taula i va dir: “Però què hi faig, jo, aquí? Jo he de treballar!” No podia

estar perdent el temps amb gent que no li donaria ni una pesseta. Ella s'ho passava molt bé, deia que el millor del seu ofici era que tractava amb genis. Pots disfrutar molt dels genis i aprendre'n moltes coses. Pot passar, com era el seu cas, que gràcies als genis visquis molt bé.

En un altre fragment de *Los papeles de Herralde*, recorda que Mònica Martín –cap de premsa d'Anagrama entre 1991 i 1997– va deixar l'editorial “per reciclar-se en agent literària (el futur de l'edició)”. Aquesta menció al futur de l'edició és irònica, oi?

Més aviat sarcàstica. El futur del qual parlava és un futur en què el benestar econòmic de les agències s'ha incrementat. Hi ha hagut agents benemèrites i altres de nefastes, de la mateixa manera que hi ha hagut editors que s'han preocupat bàsicament pels seus autors, per la bona literatura i pels lectors, i

d'altres que s'han preocupat massa pel compte de resultats.

El cas més sonat en matèria d'avançaments és el de la novel·la que Tom Wolfe havia d'escriure després de *La foguera de les vanitats*, que Anagrama havia publicat en castellà el 1988.

En un determinat moment de la seva trajectòria, Tom Wolfe d'una banda necessitava més diners –potser per fer-se una casa, no ho recordo–; alhora, aconseguir un gran avançament era símbol d'estatus. Wolfe no podia cobrar menys que cap altre autor, aquells anys. Estava molt agrair a Anagrama, d'abans i tot de *La foguera de les vanitats*, perquè li havien publicat tots els llibres de Nou Periodisme. La seva agent havia estat Deborah Rogers, la millor agent de la història de l'edició, però després de *La foguera...* va canviar per Lynn Nesbit. Es va fer una gran subhasta internacional de la següent novel·la. Jo anava pujant la quantitat de diners que estava disposat a pagar. Vaig arribar a oferir 300.000 dòlars per una novel·la de Tom Wolfe. El llibre no tenia ni tan sols tema ni títol!

Seria *Tot un home*, que va acabar publicant Ediciones B després de pagar 500.000 dòlars. Potser sant Gutenberg va intervenir i va fer que aquella novel·la fos un fracàs *morrocotudo* a tot el món.

A més de tenir dots de diplomàtic l'editor també ha de ser una mica psicòleg. Gestionar les fragilitats dels autors és complicat. L'ego dels autors és un material delicadíssim. Cal posar-lo en relació, i en lluita, amb els egos de tants altres autors. N'hi ha que guanyen premis i d'altres no. N'hi ha que són traduïts i d'altres que no.

A la festa dels 30 anys d'Anagrama, Martin Amis i Julian Barnes estaven molt enfadats.

A la foto els van col·locar junts, però se'ls veu distants. Barnes s'havia enfadat molt perquè Isabel Fonseca, dona de Martin Amis, acabava de deixar l'agent Deborah Rogers i havia fixat per Andrew Wylie. Fins aquell dia encara no s'havien vist. Vikram Seth, que estava molt a prop d'ells, em va dir que només els sentia parlar de Wimbledon.

La ruptura amb Javier Marías el 1996 va ser una de les més sonades. L'escriptor ha prohibit que es pugui reproduir cap de les seves cartes, hauria donat potser per un volum com el de Thomas Bernhard amb el seu editor Siegfried Unseld. Jordi Gracia va incloure tres o quatre cartes on es pot veure com insistia jo a diversos editors internacionals perquè traduïssin Javier Marías. Ell, en canvi, em va arribar a dir que jo estava gelós dels seus èxits. És ben sabut que Marías té moltes oportunitats de guanyar el premi Nobel. Les tres vegades que he estat

a Estocolm pel Nobel, he pogut parlar amb membres del jurat i no només comentaven que Marías pot rebre el Nobel de literatura, sinó que té molts números per guanyar el premi Nobel de la pau, sobretot pels articles que publica a *El País*.

Al llibre es comenta que Marías li trucava cada diumenge a la tarda per queixar-se. Sí. No es deixava ni un punt, ni tan sols una coma.

Un dels últims autors que hi apareix és Roberto Bolaño. El primer llibre que va publicar a Anagrama va ser *Estrella distante* el 1996. Per indicacions dels hereus tampoc s'ha pogut incloure cap carta d'ell. Durant cinc o sis anys, Balcells havia representat Roberto Bolaño, i abans d'Anagrama no havia aconseguit cap contracte. Vam començar amb una novel·la breu, que potser era per a un públic minoritari, però era molt bona. No crec, però, que Anagrama el descobrís, sinó en tot cas va saber reconèixer el seu talent.

Gairebé al final del volum trobem una carta que Paul Auster li va enviar el 2011, quan va vendre els drets de butxaca dels seus llibres a Seix Barral. Auster havia publicat a Anagrama des de *El palacio de la luna* (1990).

Auster ha estat dels autors que m'ha escrit cartes d'amor més impressionants. Havíem anat junts de viatge per diversos països de Llatinoamèrica, i també per Espanya. Quan va prendre aquesta decisió sobre els llibres de butxaca em va escriure que "continuarà sent un autor d'Anagrama fins a l'últim alè". Al final entenc que els diners li anaven molt bé, volia assegurar el futur de la dona i els fills.

Els inicis d'Anagrama van ser amb una col·lecció en català.

Vam publicar-hi només cinc llibres, però eren molt bons, d'autors com Sartre, Lévi-Strauss, Pavese, Artaud i Paul A. Baran. Una proesa tan lloable va desembocar en un fracàs estrepitos. De cap dels llibres en català en vam vendre més de 3.000 exemplars.

Entre el 1997 i el 2014 hi va haver una segona col·lecció en català, coeditada amb Empúries, i a partir del 2014 va néixer Llibres Anagrama. N'han sortit fins ara 83 títols. Hi combinem traduccions amb llibres d'autors catalans. Vam fixar la gran Isabel Obiols, que havia conegut en moltes rodes de premsa, quan treballava a *El País*. Era callada, però quan feia alguna pregunta era sempre molt pertinent. Com que volíem publicar autors que es criguessin en català vaig decidir muntar un premi. És un món molt singular, el del català, perquè no només hi ha premis de grans grups com Planeta, sinó també premis de caire institucional contra els quals l'editor no pot lluitar mai. —

Una tria

Cinc fragments de la correspondència fins ara inèdita de Jorge Herralde

El 20 d'octubre del 1989, després d'una subhasta internacional per publicar la novel·la posterior a *La foguera de les vanitats*, de Tom Wolfe, Herralde envia un telegrama a l'escriptor nord-americà després de perdre la possibilitat de publicar-lo:

"Estimat senyor Wolfe, Lynn Nesbit m'ha comentat la seva decisió sobre el seu pròxim llibre. És la notícia més trista que he rebut en els meus vint anys d'editor, la més immerescuda i la més injusta. I també la més inesperada, fins i tot en un temps com el d'ara".

El 17 d'octubre del 1985 escriu una carta de queixa a Juan Cruz, llavors cap de Cultura i d'Opinió d'*El País*:

"Estimat Juan, m'ha sorprès moltíssim i de forma molt desagradable l'eliminació de l'edició madrilenya de *El País* de l'article sobre la Fira de Frankfurt de Francesc Arroyo. A banda de la bufetada que suposa per al redactor (però això és un assumpte intern vostre), no crec que sigui una notícia precisament de consum autònom, com els Jocs Florals de Mollerussa, per exemple. És veritat, això sí, que les editorials més (objectivament) destacades eren barcelonines. Insisteixo en el meu disgust per una actuació que no mereix, segons sembla, cap explicació. Una abraçada".

El juliol del 1997 envia una carta a l'agent de Javier Marías, Mercedes Casanovas, en relació amb la queixa de l'escriptor que Anagrama no li havia abonat tots els drets d'autor que li corresponien:

"No hi ha cap possibilitat de diàleg racional [amb Marías]. T'agrairia que li insistís, de part meua (amb voluntat constructiva i sense ni una mica de sorna) perquè envii algú a revisar les nostres xifres, les dels proveïdors i distribuïdors. Tenim els llibres oberts".

El primer contacte per escrit amb Roberto Bolaño va ser el 20 de novembre del 1995: es convertiria en un dels autors insígnia d'Anagrama, tot i que el llibre que comenta a la carta l'acabés contractant Seix Barral:

"Estimat Roberto Bolaño: Si algun dia ve a Barcelona, m'agradaria parlar amb vostè. Li agrairia que m'avisés.

La literatura nazi em va fer bona impressió, encara que dubtaria de qualificar-la de novel·la. Salutacions cordials".

El 1999, a Londres, Herralde va reunir la majoria dels autors de l'anomenat *dream team* britànic, entre els quals hi ha Julian Barnes, Martin Amis, Kazuo Ishiguro i Hanif Kureishi. Onze anys abans, escrivia a Amis després de publicar *Dinero*:

"Estimat Martin, em va encantar conèixer-te en persona i tant Enrique Murillo com altres autors de la *scuderia* van quedar molt satisfets després del dinar i de la teva breu estada amb nosaltres [...] Tal com et vaig comentar, em va indignar assabentar-me que *Success* i *Dead babies* ja s'han venut a altres editorials sense consultar-nos res. Crec que aquesta forma d'actuar va en contra dels interessos del primer editor d'un autor i dels de l'autor mateix. Espero que tinguem la primera opció de la teva pròxima novel·la i que no es tornin a repetir aquests errors".